

การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง

Knowledge Management for Enhance Educational and Local Quality by U-School Mentoring

ปกรณ์ชัย สุพัฒน์¹, นภวรรณ ชาติมนตรี¹, รัศมี ทองเกิด¹

Pakornchai Suphat¹, Noppawan Chamontree¹, Rusamee Thong Kerd¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการความรู้ 2) เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนการพัฒนาและ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก ผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึก ทู่นพื้นที่เป้าหมาย: 25 โรงเรียนในเขตอำเภอเมืองศรีสะเกษ กลุ่มเป้าหมาย: บุคลากรมหาวิทยาลัย จำนวน 5 คน ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 5 คน และครู จำนวน 5 คน รวม 15 คน สังเคราะห์แนวทางการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง นำผลที่ได้จากการสังเคราะห์จัดสนทนากลุ่ม ผู้สนทนากลุ่มประกอบด้วยบุคลากรมหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 2 คน และครู จำนวน 2 คน รวม 6 คน นำผลที่ได้ตรวจสอบโดยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ จากกลุ่มประชากรพื้นที่เป้าหมาย: 25 โรงเรียนในเขตอำเภอเมืองศรีสะเกษกลุ่มเป้าหมาย: คณาจารย์ 15 คน เจ้าหน้าที่ 5 คน นักศึกษา 45 คน ผู้บริหารโรงเรียน 5 คน ครู 30 คน บุคลากรทางการศึกษา 15 คน รวมทั้งสิ้น 115 คน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 89 คน โดยมีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นเป็นสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการวัดการมีส่วนร่วมจาก ค่าการเรียนรู้ ประกอบด้วย ค่าคอมพิวเตอร์ ค่าภาษาอังกฤษ ค่าคณิตศาสตร์ ค่า BBL ค่าสอนสนุกสำหรับครู และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการจัดการความรู้ ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏว่า ลักษณะการจัดการความรู้พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงมีรูปแบบการจัดการความรู้ 5 ขั้นตอน คือ 1) การค้นหาความรู้ของชุมชนเรียนรู้ 2) การสร้างความรู้จากการเรียนรู้ 3) การสร้างและการวิเคราะห์แหล่งเก็บความรู้สู่การเรียนรู้ 4) การถ่ายโอนความรู้และเผยแพร่ความรู้ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และ 5) การประยุกต์ใช้ความรู้สู่การเรียนรู้ และจากการศึกษาพบว่าปัญหาอุปสรรคในการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

¹ Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

และการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง มีปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ 5 ประการ คือ 1) กระบวนการค้นหาความรู้ 2) การส่งเสริมไม่ตรงกับความต้องการ 3) กิจกรรมการส่งเสริมไม่เชื่อมโยงทั้งระบบ 4) การมีส่วนร่วม และ 5) การถ่ายทอดความรู้อันเนื่องมาจากขาดปัจจัยเชิงบูรณาการต่อการเรียนรู้

แนวทางการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการรู้คิดและการรู้คิดที่เกิดจากตนเอง ประกอบด้วย 1) ลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ 2) เป้าหมายของกระบวนการเรียนรู้ 3) การสร้างความรู้และ 4) การคิดเชิงกลยุทธ์ 5) การคิดทบทวนเกี่ยวกับการคิดของตน และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ต่อมาคือปัจจัยด้านแรงจูงใจและอารมณ์ประกอบด้วย 1) แรงจูงใจและอารมณ์ที่มีต่อการเรียนรู้ 2) แรงจูงใจภายในที่จะเรียนรู้ในการสร้างสรรค์การคิดระดับสูงและความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน 3) ผลของแรงจูงใจที่มีต่อความพยายาม สำหรับปัจจัยด้านพัฒนาการและสังคมประกอบด้วย 1) อิทธิพลด้านพัฒนาการที่มีต่อการเรียนรู้ 2) อิทธิพลทางสังคมต่อการเรียนรู้ สำหรับประเด็นสุดท้ายคือ ปัจจัยด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลประกอบด้วย 1) ความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเรียนรู้ 2) การเรียนรู้และความหลากหลาย และ มาตรฐานและการประเมินผล

คำสำคัญ: การจัดการความรู้ พัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาท้องถิ่น อุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง

Abstract

This research aimed to the process of knowledge management for educational quality improvement and local development together with educational institution as mentors aims to 1) study of knowledge management 2) study a driving to development driving factors ; and 3) present the process of knowledge management for educational quality improvement and local development together with educational institution as mentors. For the process of this research, the author applied qualitative research as main process with in-depth interview. This research consisted of many elements of gathering data such as target areas: 25 schools in Muang Sisaket District ; and target group: 5 staffs from university, 5 school directors, and 5 teachers. The author synthesized the process of knowledge management for educational quality improvement and local development together with educational institution as mentors, and create group discussion following the data from synthesizing-group discussion included 2 staffs from university, 2 school directors, and 2 teachers. After the discussion, the result was taken to experiment by qualitative research in target areas: 25 schools in Muang Sisaket District ; and target group: 15 lecturers from university, 5 staffs, 45 university students, 5 school directors, 30 teachers, and 15 educational staffs (115 people). There were 89 people of sample group's size, and the author applied Proportional Stratified Random Sampling and presented data analysis of the process of knowledge management with average and standard deviation.

The result showed the character of knowledge management for educational quality improvement and local development together with educational institution as mentors expressed 5 steps of knowledge management: 1) searching for knowledge of learning community ; 2) creating knowledge from learning ; 3) knowledge storage creating and analysis for others' learning ; 4) transferring and disseminating knowledge for others' learning ; and 5) knowledge applying for further study. There were 5 important obstacles of knowledge management for educational quality improvement and local development together with educational institution as mentors: 1) knowledge searching process ; 2) wrong way encouragement ; 3) non-linking activities for the whole system ; 4) participation ; and 5) knowledge transferring.

Knowledge management for enhance educational and local quality by U-School mentoring had 4 factors: 1) thinking by knowing and self-enlightenment-learning process character, aim of learning process, knowledge creating, strategic learning, rethinking by self-thinking and learning environment ; 2) motivation and emotion-learning motivation and emotion, inside motivation for high creating learning and learners' curiosity, and motivation which influences learner attempt ; 3) development and social-social influence for learning ; 4) personal differences-differences of learning, learning and diversity, and standard and assessment.

Keywords: Knowledge Management, enhance educational and local quality, U-School mentoring

บทนำ

กระแสโลกาวิวัฒน์ส่งผลให้เกิดความเจริญด้านการสื่อสารและโทรคมนาคมของโลกอย่างรวดเร็วทำให้การส่งและรับข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างฉับไวและทั่วถึง จนเรียกได้ว่าเป็นโลกไร้พรมแดน ซึ่งประเทศไทยได้รับอิทธิพลดังกล่าวไปด้วย โดยส่งผลให้ประเทศไทยเข้าสู่ยุคข้อมูลข่าวสาร (Information age) ที่มีการสื่อสารกันได้กับทั่วทุกมุมโลกโดยผ่านการสื่อสารต่างๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ โทรสาร และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ผลของกระแสโลกาวิวัฒน์นี้ทำให้กระแสเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ค่านิยมต่างชาติได้แพร่กระจายมาสู่ประเทศไทยด้วย อาทิ วัฒนธรรม บริโภคนิยม วัฒนธรรมตะวันตก เป็นต้น วิถีชีวิตของคนไทย

จึงเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากตามกระแสโลกที่เต็มไปด้วยธุรกิจการต่อรองและการแข่งขันซึ่งมีผลให้ประเทศต้องมีการพยายามประดิษฐ์ผลิตพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ๆ และพัฒนาคนเพื่อรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้นคุณลักษณะของคนไทยในโลกยุคโลกาวิวัฒน์จึงต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นคนที่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงกล้าเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหา ดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตยรักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับตัวได้อย่างกลมกลืนทั้งในโลกสากลและความเป็นไทย (ศุภชัย ยาวประภา, 2554: 62)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะและสังคมไทยที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของคน เนื่องจากคนเป็นเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนาและขณะเดียวกันก็เป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพของคนทุกมิติอย่างสมดุล (สำนักงานคณะกรรมการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 50) ซึ่งเป้าหมายของการพัฒนาคนของท้องถิ่นที่มีคุณภาพ เพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการเรียนรู้ในท้องถิ่นที่มีคุณภาพสามารถปรับตัวสำหรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต พัฒนาศักยภาพคน ชุมชน สังคม ด้านการศึกษาในพื้นที่ให้เกิดการสร้างความรู้และนวัตกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ สนับสนุน การพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่นไทย

สถาบันอุดมศึกษาในแต่ละพื้นที่ต้องทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้แก่โรงเรียนเพื่อพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษาจะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงในการสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในท้องถิ่น โดยมีกรอบแนวทางสำคัญ ดังนี้

1. ด้านผู้เรียน จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถทางวิชาการ และมีทักษะในการดำรงชีวิต โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อการพัฒนาทักษะทางด้านวิชาการ และทักษะการใช้ชีวิต
2. ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร รวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนใช้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียน เพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้กับเด็กนักเรียนของโรงเรียนในท้องถิ่นที่หลากหลายรูปแบบ มีการถ่ายทอดองค์ความรู้โดยความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและโรงเรียน

3. ด้านการพัฒนาครูในโรงเรียนผ่านกิจกรรม เพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน ผ่านรูปแบบการฝึกอบรม การพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อวิชาชีพครูในฐานะผู้สอนและกลไกในการขับเคลื่อนให้การจัดการเรียนการสอนโรงเรียนในท้องถิ่นเกิดคุณภาพได้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 108)

จากนโยบายด้านการอุดมศึกษาตามข้อแถลงเชิงนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน ต้องเร่งแก้ไขปัญหาในการปฏิรูปการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพและเกิดมาตรฐานเสมอภาคอย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่ให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในภาวะการณ์ปัจจุบัน ซึ่งในส่วนของสร้างเสริมความเข้มแข็งในสถานศึกษาหรือโรงเรียนในท้องถิ่นจำเป็นต้องเชื่อมโยงนโยบายระหว่างทั้ง 2 องค์กร โดยเฉพาะบทบาทที่สถาบันอุดมศึกษาในแต่ละพื้นที่ต้องทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้แก่โรงเรียนเพื่อพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่น ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาท้องถิ่นจะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงในการสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในท้องถิ่น (เสนีย์ เรืองฤทธิ์ราวี, 2560: 75)

ผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดการความรู้ตามแนวทางระบบย่อยความรู้ ของ Marquardt ที่สอดคล้องกับกรอบความคิดและเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียน พ.ศ. 2560-2562 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเสนอกรอบการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนเป็นการเปลี่ยนการปฏิบัติ และสร้างวัฒนธรรมใหม่ ประกอบด้วยการสร้างวัฒนธรรมองค์การที่สำคัญ 3 ประการ คือวัฒนธรรมการเรียนรู้ วัฒนธรรมความรับผิดชอบต่อผลงาน วัฒนธรรมประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การพัฒนา

ระบบโรงเรียนให้เข้มแข็งเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพนักเรียนจึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง กรอบวัฒนธรรมการเรียนรู้ มีแนวทางปฏิบัติสำคัญ ได้แก่ ทักษะพื้นฐาน โดยเน้นอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น เป็นสมรรถนะพื้นฐานที่นักเรียนใช้ในการเรียนรู้ กลุ่มสาระวิชาต่างๆ รวมทั้งจัดการห้องเรียน โดยเน้นการเรียนการสอนแบบคละชั้น หรือบูรณาการ โดยเฉพาะในโรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้น การปรับเปลี่ยนการสอน โดยเน้นบทบาทหรือความเป็นมืออาชีพของครูในการออกแบบการเรียนรู้ และนวัตกรรมที่หน้าสนใจ และท้าทายเพื่อจูงใจนักเรียนให้เกิดมุ่งมั่น ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและประสบความสำเร็จทางการเรียนอย่างแท้จริง ที่สำคัญการเอื้ออาทรต่อกัน โดยการจัดบรรยากาศห้องเรียน เสมือนบ้าน รักนักเรียนเหมือนลูก กล่าวคือ ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดี เอื้ออาทรต่อกัน เพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตย ทั้งยังสามารถลดปัญหาพฤติกรรมนักเรียนและสุดท้ายพัฒนาการเรียนรายบุคคล หมายถึง การติดตามพัฒนาการนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งถือเป็นความได้เปรียบของโรงเรียนขนาดเล็ก เนื่องจากมีนักเรียนจำนวนน้อย ครูจึงดูแล และติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนได้อย่างใกล้ชิด

จากแนวทางการปฏิบัติเบื้องต้นนำไปสู่การถอดบทเรียนภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและโรงเรียนร่วมพัฒนาภายใต้ประเด็นเรียนรู้ร่วมกันในการมีส่วนร่วมใน 1)การตัดสินใจ (Decision making) 2)ส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementing) 3)ส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits)

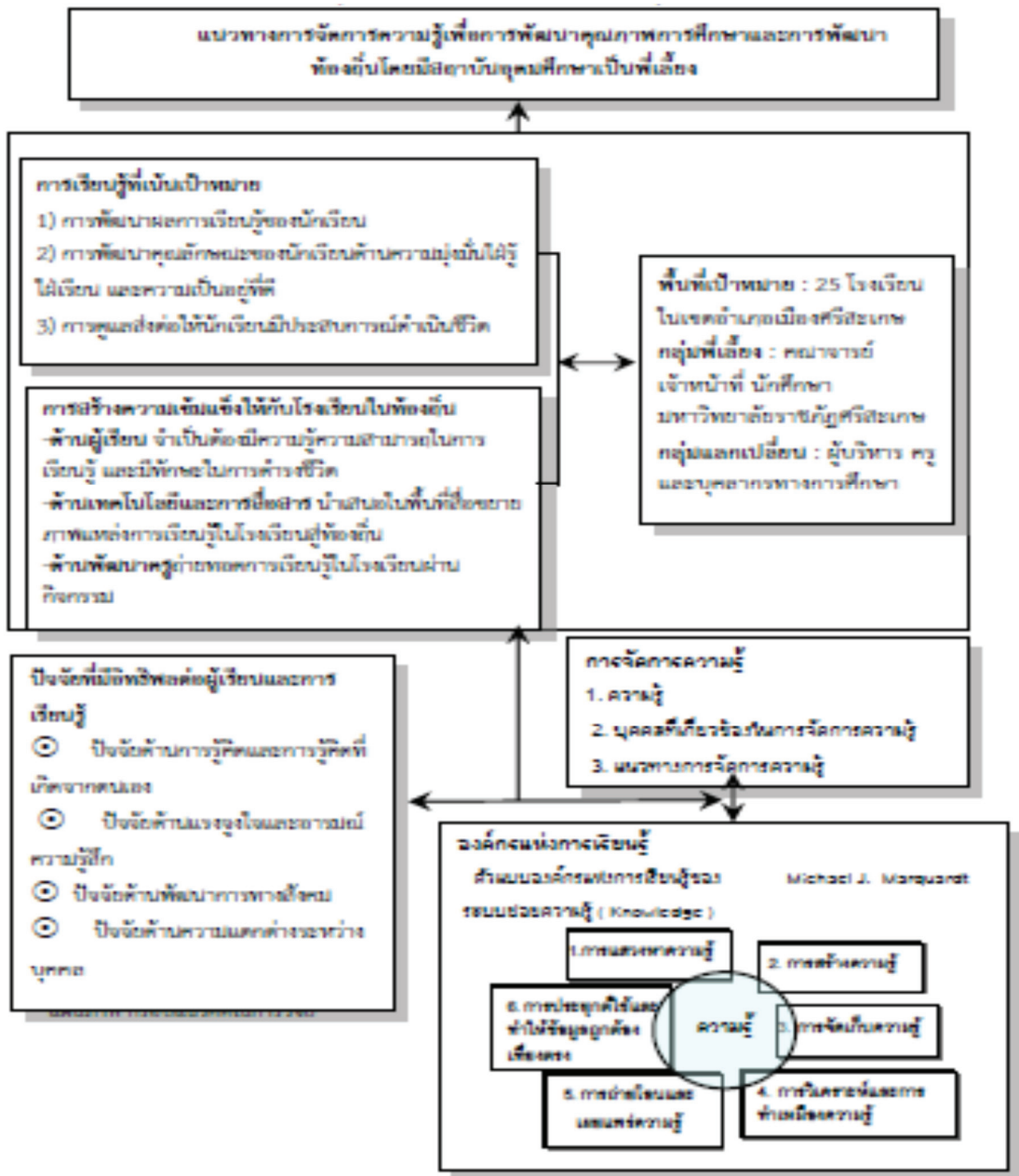
และ4)ส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) (จริญญา จันทร์ทรง, 2555: 92) คูชานในการขับเคลื่อนในพื้นที่ภายใต้ การวิจัย “การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง” เพื่อให้เข้าใจถึงประโยชน์ในการเรียนรู้ผ่านการจัดการความรู้ ทั้งทางด้านปัญหาอุปสรรคและความสำเร็จ ของโรงเรียนร่วมพัฒนาภายใต้กิจกรรมสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงและนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางการจัดการความรู้ระบบการเรียนรู้เป็นพื้นฐานในการส่งเสริมการขับเคลื่อนเชิงระบบในระยะถัดไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการความรู้พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง
2. เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้นำหลักการและแนวคิดต่างๆ มาบูรณาการเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

แผนภาพ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแผนภาพกรอบแนวคิดในการวิจัย “การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง” กระบวนการมุ่งเน้นกระบวนการที่สำคัญได้แก่

- 1) การเรียนรู้ที่มีเป้าหมายพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนคุณลักษณะที่ดีและกระบวนการเพื่อส่งต่อให้เกิดประสบการณ์นำไปสู่ทักษะชีวิต
- 2) ความเข้มแข็งของโรงเรียนด้านผู้เรียนเทคโนโลยีและการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้กระตุ้นการรู้จัก แรงจูงใจ การพัฒนาสังคม มุ่งให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ภายใต้วงจร การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ การวิเคราะห์ การถ่ายโอนและการประยุกต์ใช้ กับโรงเรียนเป้าหมายจำนวน 25 โรงเรียน

นิยามปฏิบัติการ

แนวทางการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง หมายถึง ผลที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์การเชื่อมโยงความเข้มแข็งในสถานศึกษาหรือโรงเรียนในท้องถิ่นจำเป็นต้องเชื่อมโยงนโยบายเชิงกระบวนการระหว่างทั้ง 2 องค์กร โดยเฉพาะบทบาทที่มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ต้องทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้แก่โรงเรียนเพื่อพัฒนาการศึกษาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและสนับสนุนให้เกิดการสร้างความรู้เข้มแข็งให้กับโรงเรียนในท้องถิ่น

องค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง ระบบย่อยความรู้ ของ Marquardt ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยนำมาเป็นต้นแบบในการศึกษา ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ

- 1) การแสวงหาความรู้
- 2) การสร้างความรู้
- 3) การจัดเก็บความรู้
- 4) การวิเคราะห์และทำเหมืองความรู้
- 5) การถ่ายโอนและเผยแพร่ความรู้

6) การประยุกต์ใช้และทำให้ข้อมูลมีความถูกต้องเที่ยงตรง

การจัดการความรู้ หมายถึง การศึกษาความรู้การดำเนินงานกลุ่มพื้นที่เป้าหมาย: 25 โรงเรียนในเขตอำเภอเมืองศรีสะเกษ กลุ่มพี่เลี้ยงคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ กลุ่มแลกเปลี่ยน: ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา

การเรียนรู้ที่เน้นเป้าหมาย หมายถึง ต้นทางการพัฒนาที่มุ่งเน้น

- 1) การพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียน
- 2) การพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้านความมุ่งมั่นใฝ่รู้ใฝ่เรียน และความเป็นอยู่ที่ดี
- 3) การดูแลส่งต่อให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียนและการเรียนรู้ หมายถึง ปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

- 1) ปัจจัยด้านการรู้คิดและการรู้คิดที่เกิดจากตนเอง
- 2) ปัจจัยด้านแรงจูงใจและอารมณ์ความรู้สึกลึก
- 3) ปัจจัยด้านพัฒนาการทางสังคม
- 4) ปัจจัยด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล

การสร้างความรู้เข้มแข็งให้กับโรงเรียนในท้องถิ่น หมายถึง เหตุการณ์ วิธีการ หรือแนวปฏิบัตินำไปสู่การเรียนรู้ที่ขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงใน

- 1) ด้านผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการเรียนรู้และมีทักษะในการดำรงชีวิต
- 2) ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร นำเสนอในพื้นที่สื่อขยายภาพแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนสู่ท้องถิ่น
- 3) ด้านพัฒนาครูถ่ายทอดการเรียนรู้ในโรงเรียนผ่านกิจกรรม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น

ถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง” มีขอบเขตในการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา เป็นการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ ระบบย่อยความรู้ของ Marquardt เพื่อเสนอ แนวทางการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบัน อุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง

2. ขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญและประชากร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักและใช้วิจัย เชิงปริมาณเพื่อตรวจสอบหาแนวทางการจัดการ ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการ พัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญการ สัมภาษณ์เชิงลึก และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญการ สันทนาการกลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญการ สัมภาษณ์เชิงลึก บุคลากรมหาวิทยาลัย จำนวน 5 คน ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 5 คน และครู จำนวน 5 คน รวม 15 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญการสนทนา กลุ่ม (Focus Group) บุคลากรมหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 2 คน และ ครู จำนวน 2 คน รวม 6 คน

การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มเป้าหมาย ใน งานวิจัยนี้ คือ พื้นที่เป้าหมายจำนวน 25 โรงเรียน ในเขตอำเภอเมืองศรีสะเกษประกอบไปด้วย: คณาจารย์ 15 คน เจ้าหน้าที่ 5 คน นักศึกษา 45 คน ผู้บริหารโรงเรียน 5 คน ครู 30 คน บุคลากร ทางการศึกษา 15 คน รวมทั้งสิ้น 115 คน การ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ตาม สูตรการคำนวณของ Taro Yamane ได้ขนาดของ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 89 คน

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling)

3. ขอบเขตระยะเวลา ดำเนินการศึกษา ระหว่างเดือนธันวาคม 2561 ถึง เมษายน 2562

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการ ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการ พัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็น พี่เลี้ยง” การวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นหลัก และใช้การวิจัย เชิงปริมาณ (Quantitative Research) หนุนเสริม ทางกระบวนการและนำผลที่ได้มาการสังเคราะห์ ตรวจสอบการวิจัยเชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยใช้การ สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ที่สร้างคำถามโดยการ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวัตถุประสงค์ แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิด ของความเป็นพี่เลี้ยง บทบาท หน้าที่ผ่านความ เป็นต้องการจำเป็นบริบทเชิงพื้นที่ และคำนิยาม ศัพท์ปฏิบัติการ เพื่อสร้างกรอบการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจะไม่เรียง ลำดับข้อคำถาม แต่จะเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ภายใต้บรรยากาศ การสนทนา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบไม่ เป็นทางการ เพื่อไม่ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์อึดอัด โดย ประเด็นที่กำหนดในแบบสัมภาษณ์ เป็นเพียง แนวคำถามในการสัมภาษณ์เท่านั้น ในกรณีที่ ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบคำถามไม่อยู่ในประเด็น ผู้วิจัยจะกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าสู่ประเด็นการ สัมภาษณ์

การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยพยายามเชิญชวน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิพากษ์ผลการศึกษาที่ได้จาก

การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้วิจัยตั้งประเด็นคำถาม และให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้แสดงความคิดเห็น อย่างอิสระ โดยผู้วิจัยได้ส่งสรุปผลการศึกษาที่ได้ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ได้ศึกษาก่อนล่วงหน้าและนัดหมายจัดเวทีร่วม ตามขอบเขตที่กำหนด

การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้าด้าน วิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) (สุภาศร์ จันทรวานิช, 2548: 130) โดยใช้วิธีการ สังเกตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ระหว่างการสัมภาษณ์เชิง ลึก การสนทนากลุ่ม และนำไปเปรียบเทียบกับ ข้อมูลแนวคิด กรอบของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ผู้วิจัยจัด ระเบียบข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาจัดกลุ่มข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน ของข้อมูลที่เก็บรวบรวม เรียบเรียงข้อมูล จัดลำดับ ตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษา โดยการสังเคราะห์ เพื่อหากระบวนการสำหรับ การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มไป หาความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้กับการสัมภาษณ์ เชิงลึก และเพิ่มเติมข้อมูลที่ค้นพบใหม่จากการ สนทนากลุ่มในงานวิจัยนี้ด้วย

การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้งานวิจัยนี้ มีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจึงตรวจสอบผลที่ได้ จากการสังเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การ วิจัยเชิงปริมาณ การมีส่วนร่วมจากค่ายการเรียนรู้คือ ค่ายคอมพิวเตอร์ ค่ายภาษาอังกฤษ ค่าย คณิตศาสตร์ ค่าย BBL ค่ายสอนสนุกสำหรับครู

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการ ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการ

พัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง” มีผลในการศึกษาจำแนกตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลการศึกษาแนวทางการจัดการความรู้ พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้ 1) การค้นหาความรู้ของ ชุมชนเรียนรู้ ความรู้ในการดำเนินงานการเรียนรู้ ของโรงเรียนมาจากพื้นฐานนโยบาย ความร่วมมือ และ มาจากทุนของชุมชน 2) การสร้างความรู้จาก การเรียนรู้ มาจาก 2 กิจกรรม คือ (1) กิจกรรม การสร้างความรู้ระดับบุคคลและ (2) กิจกรรมการ สร้างความรู้ระดับกลุ่ม ได้แก่ กิจกรรม ค่ายเรียนรู้ พื้นฐาน ให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจสนุกกับการเรียนรู้ ผู้สอนเรียนรู้ในวิธีที่แตกต่าง และผู้บริหารมีส่วนร่วม ร่วมกับการเรียนรู้ 3) การสร้างและการวิเคราะห์ แหล่งเก็บความรู้สู่การเรียนรู้ มีการดำเนินการทั้ง แบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ คือสื่อ พื้นฐานการนำเสนอตัวตนโรงเรียนนำไปสู่การผลิต นวัตกรรมร่วมของโรงเรียน 4) การถ่ายโอน ความรู้และเผยแพร่ความรู้ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยโรงเรียนดำเนินการเอง และมหาวิทยาลัย พี่เลี้ยงเป็นผู้สนับสนุนการดำเนินการ และ 5) การ ประยุกต์ใช้ความรู้สู่การเรียนรู้ เกิดทุนของตนเอง ทุนเชิงบริบท ทุนทางการเรียนรู้ ทุนในการสร้าง เครือข่าย สำหรับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนา ท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงพบ ปัญหาที่สำคัญ 5 ประการ คือ 1) ปัญหาจากการ ที่ไม่มีกระบวนการค้นหาความรู้จากการเรียนรู้ ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของ โรงเรียน 2) ปัญหาจากการที่หน่วยงานที่ส่งเสริม ไม่ตรงกับความต้องการของโรงเรียนอย่างแท้จริง 3) ปัญหาจากการที่กิจกรรมการส่งเสริมขาดการ เชื่อมโยงทั้งระบบ 4) ปัญหาด้านการบริหาร ได้แก่ การเชื่อมโยงเชิงระบบทั้งงบประมาณ การจัดการ

สื่อที่สอดคล้องกับบริบทความต้องการ สุดท้ายคือ คน และ 5) ปัญหาจากการที่ไม่มีผู้รับการถ่ายทอดความรู้ที่ไม่ใช่ภาพรวมแต่ควรเป็นภาพรายกรณี แต่ละโรงเรียน สุดท้ายแนวทางการจัดการความรู้เพื่อการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงต้องมีการขับเคลื่อนการจัดการความรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงมุ่งเน้นกระบวนการสำคัญ 5 ขั้นตอนข้างต้นและมีการจัดการปัญหาอุปสรรค มี 5 ประเด็นสำคัญสามารถมาสร้างแนวทางการจัดการความรู้ร่วมกันได้เป็นอย่างดี โดยมีการอธิบายกระบวนการที่ชัดเจน

2. ผลการศึกษาการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงผ่านกระบวนการประกอบด้วย

การเรียนรู้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้นำสถานศึกษาการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น เป้าหมายสำคัญที่ผู้บริหารร่วมคิดและพัฒนาคือการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารต้องแสดงพฤติกรรมการบริหารและหรือรูปแบบการบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานทุกระดับทั่วทั้งองค์กรหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในภาระงานและหน้าที่บริหาร โดยเข้ามามีส่วนร่วมใน 5 ขั้นตอน คือ (1) กรสร้างหรือการกำหนด (2) การตัดสินใจ (3) ดำเนินการหรือปฏิบัติตาม (4) ประเมินผลและ (5) ร่วมรับผลประโยชน์ หรือร่วมรับผิดชอบ

ครูนักคิด ครูเป็นผู้จัดการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งหมด ทั้งเนื้อหา กิจกรรม และเวลาอยู่ในมือของครูผู้เรียนจะเป็นนักคิดหรือไม่ อยู่ที่ครูให้โอกาสผู้เรียนได้คิด มีการส่งเสริมการคิดของผู้เรียนหรือให้คำแนะนำวิธีคิดแก่ผู้เรียนหรือไม่ การให้โอกาสผู้เรียนได้คิด ผู้เรียนจะไม่สามารถ

ฝึกทักษะการคิด หรือพัฒนาคุณภาพการคิดของตน ถ้าไม่มีโอกาสได้ฝึกการคิดอย่างสม่ำเสมอ โอกาสสำหรับการคิด ไม่ใช่เวลาที่ให้คิด แต่เป็นโอกาสที่ต้องการให้ผู้เรียนใช้ความคิด และคิดอย่างต่อเนื่อง ครูควรให้ผู้เรียนฝึกทักษะการคิดระดับสูงหลาย ๆ ทักษะ และฝึกทักษะเหล่านั้นซ้ำ ๆ เพื่อให้สามารถใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว การฝึกควรทำให้เป็นธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริง และมีแรงจูงใจให้ผู้เรียนอยากปรับปรุงความคิดของตนเอง

"โรงเรียนที่มีการดำเนินงานของทุกคนอย่างเต็มที่ เต็มเวลา เต็มความสามารถ". วัฒนธรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนมุ่งให้เกิด ทักษะพื้นฐานโดยเน้นอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น พร้อมทั้งมีการจัดการห้องเรียน โดยเน้นการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยเฉพาะเน้นไปที่ในโรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้น ที่สำคัญต้องมีการปรับเปลี่ยนการสอน โดยเน้นบทบาทหรือความเป็นมืออาชีพของครูในการออกแบบการเรียนรู้และนวัตกรรมที่น่าสนใจ และท้าทายเพื่อจูงใจนักเรียนให้เกิดมุ่งมั่น ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและประสบความสำเร็จทางการเรียนเชื่อมโยงทักษะชีวิตและทักษะอาชีพแห่งอนาคต อีกประเด็นการเอื้ออาทรต่อกัน โดยการจัดบรรยากาศห้องเรียนเสมือนบ้าน รักนักเรียนเหมือนลูก ครูและนักเรียนผู้บริหาร ชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีเอื้ออาทรต่อกันเพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตที่ดีชุมชนเป็นฐาน ทั้งยังสามารถลดปัญหาพฤติกรรมนักเรียน สุดท้ายพัฒนาการเรียนรายบุคคลมีการติดตามพัฒนาการนักเรียนเป็นรายบุคคลติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนได้อย่างใกล้ชิดเชื่อมบนความต่างระหว่างบุคคล

สถาบันอุดมศึกษากับการส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือกับโรงเรียนในพื้นที่บริการ เพื่อสร้างให้เกิดการเรียนรู้โดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกัน จากที่ไม่ได้สนใจเกี่ยวกับ

ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน การเป็นการเรียนรู้ที่แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนและในขณะเดียวกันก็ต้องช่วยให้สมาชิกคนอื่นเรียนรู้ด้วย ควรให้ออกาสผู้เรียนได้เรียนรู้รู้จักใช้ลักษณะการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ ทั้งนี้เพราะในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนจะต้องเผชิญสถานการณ์ที่แตกต่างจึงจำเป็นต้องหันมาส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี รวมทั้งได้เรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตด้วย

3. ผลการศึกษาการนำเสนอแนวทางการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงผ่านกระบวนการประกอบด้วย

1. *ด้านการรู้จักและการรู้จักที่เกิดจากตนเอง*

1.1 ลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนจะเรียนรู้เนื้อหาสาระที่ซับซ้อนได้ดีที่สุดต่อเมื่อมีความตั้งใจสร้าง ความหมายจากข้อมูลและประสบการณ์ที่ได้รับ ซึ่งผู้เรียนอาจสร้างความหมายจากข้อมูลประสบการณ์ความคิดอ่านและความเชื่อของตน ผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จจะกระตือรือร้น มีเป้าหมายแน่นอน สามารถนำหรือผลักดันตนเองและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง

1.2 เป้าหมายของกระบวนการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนได้รับการสนับสนุนและชี้แนะจากผู้สอน ผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จจะสามารถสร้างความรู้ที่มีความหมายและผสมผสานสอดคล้องกัน ซึ่งในระยะเริ่มต้นเป้าหมายของผู้เรียนอาจยังไม่ชัดเจนนัก แต่เมื่อเวลาผ่านไปความเข้าใจจะดีขึ้นด้วยการเติมช่องว่าง แกไขความไม่ประสานสอดคล้องและสร้างความเข้าใจเนื้อหาสาระให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเพื่อจะได้บรรลุเป้าหมายระยะยาวต่อไป ผู้สอนสามารถช่วยเหลือผู้เรียนในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้

ที่มีความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับความใฝ่ฝันและความสนใจทางการศึกษา

1.3 การสร้างความรู้ ผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จสามารถเชื่อมโยงข้อมูลใหม่ที่ได้รับให้เข้ากับความรู้ที่มีอยู่เดิมด้วยวิธีการต่างๆ ที่มีความหมาย ความรู้ขยายวงกว้างและมีความลึกยิ่งขึ้นเมื่อผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงข้อมูลและประสบการณ์ใหม่กับฐานความรู้ที่มีอยู่ การเชื่อมโยงมีหลายรูปแบบ เช่น การเสริมเติมแต่ง การปรับขยาย หรือจัดระบบความรู้หรือทักษะที่มีอยู่เสียใหม่ ผู้สอนจึงควรช่วยให้ผู้เรียนได้รับและบูรณาการความรู้ เช่นการวาดกรอบความคิด การจัดระบบหัวข้อ หรือการแยกประเภท เป็นต้น

1.4 การคิดเชิงกลยุทธ์ ผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จสามารถสร้างและใช้กลยุทธ์ทางการคิดและการใช้เหตุผลเพื่อบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ซับซ้อนได้ ผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จจะคิดเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นวิธีการในการเรียนรู้ ใช้เหตุผลแก้ปัญหาหรือเรียนรู้ในเรื่องความคิดรวบยอด ผู้เรียนเหล่านี้มีความเข้าใจและสามารถใช้กลยุทธ์อันหลากหลายเพื่อช่วยให้ตนเข้าถึงเป้าหมายในการเรียนรู้และการปฏิบัติต่างๆ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ อีกทั้งยังคงสะสมกลยุทธ์ของตนให้เพิ่มขึ้นอีกโดยการย้อนคิดทบทวนวิธีที่ตนใช้เพื่อคิดว่าวิธีใดที่ดีที่สุด โดยการสังเกตหรือมีปฏิสัมพันธ์กับต้นแบบที่เหมาะสม การได้รับการชี้แนะและการให้ข้อมูลย้อนกลับจากผู้อื่นผู้สอนจึงควรให้การช่วยเหลือผู้เรียนในการพัฒนา ประยุกต์ใช้ และประเมินผลทักษะการเรียนรู้เชิงกลยุทธ์ของตน

1.5 การคิดทบทวนเกี่ยวกับการคิดของตน กลยุทธ์ระดับสูงสำหรับเลือกสรรและติดตามดูแลปฏิบัติการทางสติปัญญา นั้นช่วยเอื้อให้เกิดความสะดวกในการคิดเชิงสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จ

สามารถพินิจพิเคราะห์ว่าตนคิดและเรียนได้อย่างไร ตั้งเป้าหมายการเรียนรู้หรือความสามารถของตนอย่างสมเหตุสมผล เลือกกลยุทธ์หรือวิธีเรียนรู้ที่เหมาะสมและดูแลควบคุมความก้าวหน้าที่จะไปสู่เป้าหมายได้ ผู้สอนจึงควรเน้นที่การช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนากลยุทธ์ระดับสูงซึ่งจะช่วยยกระดับการเรียนรู้และความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ให้ดีขึ้น

1.6 สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การเรียนรู้ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ ทางสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีเหตุผลทั้งทางบวกและทางลบ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนต้องเหมาะสมกับระดับความรู้เดิม ความสามารถด้านการรู้คิด และกลยุทธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ด้านแรงจูงใจและอารมณ์

2.1 แรงจูงใจและอารมณ์ที่มีต่อการเรียนรู้ แรงจูงใจของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้อย่างไรรวมทั้งวิธีเรียนรู้ ในทำนองเดียวกันแรงจูงใจที่จะเรียนก็ได้รับอิทธิพลจากสภาพอารมณ์ ความเชื่อ ความสนใจ เป้าหมาย และนิสัยในการใช้ความคิดของแต่ละคน ปัจจัยด้านแรงจูงใจและอารมณ์มีอิทธิพลอย่างมากต่อองค์ประกอบด้านการรู้คิด อารมณ์ และความรู้สึกของผู้เรียน ผู้สอนจึงต้องคำนึงถึงสภาพทางอารมณ์ของผู้เรียนและอิทธิพลของการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อสภาพอารมณ์ของผู้เรียนด้วย

2.2 แรงจูงใจภายในที่จะเรียนรู้ในการสร้างสรรค์การคิดระดับสูงและความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน งานที่ผู้เรียนรับรู้ว่าเป็นของใหม่และยากที่สุดที่เกี่ยวข้องกับความสนใจของตนและตนมีโอกาสเลือกและปฏิบัติจะช่วยกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจภายในที่จะเรียนรู้ ผู้สอนจึงควรส่งเสริมสนับสนุนความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียนโดยมอบหมายงานที่เกี่ยวข้องและมีความหมาย

สำหรับผู้เรียนที่มีความยุ่งยากซับซ้อนพอเหมาะและเป็นงานที่ผู้เรียนสามารถประสบผลสำเร็จได้

2.3 ผลของแรงจูงใจที่มีต่อความพยายาม ผู้เรียนจะต้องใช้ความพยายามและฝึกปฏิบัติอย่างมากเพื่อให้ได้รับความรู้และทักษะที่ซับซ้อน หากผู้เรียนขาดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้อีกจะไม่เต็มใจที่จะพยายามนอกจากจะถูกบังคับ ซึ่งความพยายามนี้เป็นตัวบ่งชี้สำคัญอย่างหนึ่งที่จะเรียนรู้ ผู้สอนจึงต้องช่วยสร้างอารมณ์ด้านบวกและแรงจูงใจภายในผู้เรียน โดยจัดกิจกรรมที่มีเป้าหมายชัดเจน น่าสนใจและมีความหมายสำหรับผู้เรียน

3. ด้านพัฒนาการและสังคม

3.1 อิทธิพลด้านพัฒนาการที่มีต่อการเรียนรู้ การเรียนรู้จะมีประสิทธิผลเมื่อคำนึงถึงพัฒนาการ ที่แตกต่างกันทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมของผู้เรียน โดยบุคคลจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด เมื่อสิ่งที่เรียนรู้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของตนและมีการนำเสนอด้วยวิธีการที่สนุกและน่าสนใจ ผู้สอนจึงต้องตระหนักและมีความเข้าใจในความแตกต่างของพัฒนาการของผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ซึ่งจะช่วยให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ได้มากที่สุด

3.2 อิทธิพลทางสังคมต่อการเรียนรู้ การเรียนรู้ได้รับอิทธิพลจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การสื่อสารจะมีมากขึ้นเมื่อผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างปฏิสัมพันธ์และร่วมมือกับผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้แนวคิดและวิจารณ์ญาณที่นำไปสู่พัฒนาการทางด้านสังคมและจริยธรรมที่สูงขึ้น ผู้สอนจึงควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกโดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดความคิดขั้นสูง ให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัยจะช่วยให้เกิดการแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการเรียนรู้ และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้

4. ด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล

4.1 ความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนจะมีกลยุทธ์ วิธีการและความสามารถในการเรียนรู้ต่างกัน ซึ่งเกิดจากพันธุกรรมและประสบการณ์ที่ได้รับ ผู้สอนจะต้องพิจารณาลักษณะต่าง ๆ ที่ผู้เรียนชอบ มีการปรับหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อม และสื่ออุปกรณ์ที่เอื้อและสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

4.2 การเรียนรู้และความหลากหลาย การเรียนรู้จะมีประสิทธิผลมากที่สุด เมื่อคำนึงถึงภูมิหลังที่แตกต่างกันของผู้เรียนในด้านภาษาวัฒนธรรมและสังคม ผู้สอนต้องให้ความสนใจและรับรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคล ในด้านความสามารถ ภูมิหลัง วัฒนธรรม และประสบการณ์ ผู้เรียนได้เห็นคุณค่า ได้รับการยอมรับนับถือ ผู้เรียนจะมีระดับแรงจูงใจและสัมฤทธิ์ผลที่สูงขึ้น

4.3 มาตรฐานและการประเมินผล การตั้งมาตรฐานที่สูงอย่างเหมาะสมและท้าทายและการประเมินผลผู้เรียนและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ รวมทั้งการประเมินเชิงวินิจฉัย การประเมินเชิงกระบวนการ และประเมินผลสัมฤทธิ์ ล้วนเป็นส่วนสำคัญที่ไม่อาจแยกออกได้ในกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้นผู้สอนจึงควรกำหนดเป้าหมายในระดับสูงที่เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งการประเมินจุดแข็งจุดอ่อนด้านการรู้คิด ความรู้ และทักษะของผู้เรียนจึงมีความสำคัญมากในการกำหนดวิธีการจัดการเรียนการสอน การเลือกสื่อ อุปกรณ์การจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเองช่วยให้เกิดแรงจูงใจและการเรียนรู้มากขึ้นได้

อภิปรายผล

จากประเด็นในการศึกษาการจัดการความรู้พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนา

ท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงสามารถสรุปประเด็นในการอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. การจัดการความรู้สำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงมีรูปแบบการจัดการความรู้ 5 ขั้นตอน คือ 1) การค้นหาความรู้ของชุมชนเรียนรู้ 2) การสร้างความรู้จากการเรียนรู้ 3) การสร้างและการวิเคราะห์แหล่งเก็บความรู้สู่การเรียนรู้ 4) การถ่ายโอนความรู้และเผยแพร่ความรู้ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และ 5) การประยุกต์ใช้ความรู้สู่การเรียนรู้ จากกระบวนการจัดการความรู้ร่วมกันของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะการดำเนินงานจัดการความรู้สอดคล้องกับระบบย่อยความรู้ของ Marquardt (2002) ใน 5 ขั้นตอน คือ การค้นหาความรู้ของชุมชน การสร้างความรู้ การสร้างและการวิเคราะห์แหล่งเก็บความรู้ การถ่ายโอนความรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ การสร้างการเรียนรู้ในโรงเรียนบริบทจริง สร้างการเรียนรู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ปฏิบัติผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหาร จากการปฏิบัติงาน การค้นคว้า การแก้ปัญหา มองเห็นความสัมพันธ์ใหม่ๆ ประสบการณ์จะสามารถนำความรู้มาใช้ในการทำงานสูง อีกทั้งกลุ่มโรงเรียนที่เรียนรู้พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงมีการสร้างความรู้โดยมีระบบพี่เลี้ยงให้กับกลุ่มที่เริ่มต้นหรือกลุ่มนั้นยังไม่ประสบความสำเร็จ

2. พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงมีปัญหาอุปสรรคในการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันบนกระบวนการที่ผ่านมา พบปัญหาที่สำคัญ 5 ประการ คือ 1) กระบวนการค้นหา

ความรู้ 2) การส่งเสริมไม่ตรงกับความต้องการ 3) กิจกรรมการส่งเสริมไม่เชื่อมโยงทั้งระบบ 4) การมีส่วนร่วม และ 5) การถ่ายทอดความรู้ สอดคล้องกับการสร้างการเรียนรู้ที่มีลักษณะ เฉพาะถิ่น (ประดิษฐ์ วงศ์สุวรรณ, 2556) ผลผลิต ที่นำไปสู่การเรียนรู้ที่แตกต่างนั้นหน่วยงานเข้าไป ส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มโรงเรียนที่ไม่ตรงกับ ความต้องการของกลุ่มอย่างแท้จริง หน่วยงาน ราชการที่เกี่ยวข้องทำงานแบบแยกส่วน มีมุมมองและความเข้าใจเกี่ยวกับโรงเรียนที่ไม่เฉพาะ เจาะจง ขาดกระบวนการพัฒนาเชิงระบบที่ชัดเจน การปฏิบัติเป็นไปตามงบประมาณที่ได้รับ ไม่มีการ ประเมินติดตามผลและการเรียนรู้ปัญหาาร่วมกัน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่มีข้อมูลแท้จริงของ โรงเรียนเป้าหมาย คิดเองโดยปราศจากข้อเท็จจริง ภาครัฐเข้ามาสนับสนุนโดยเน้นการสร้างผลงาน ให้กับตนเองไม่จริงจัง ไม่ต่อเนื่อง และขาดการ เชื่อมโยงทั้งระบบ

3. แนวทางการจัดการความรู้เพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมี สถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง การขับเคลื่อนให้ ประสบผลสำเร็จได้นั้น มี 4 ปัจจัย 1) ปัจจัยด้าน การรู้คิดและการรู้คิดที่เกิดจากตนเอง ประกอบ ด้วย ลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ เป้าหมาย ของกระบวนการเรียนรู้ การสร้างความรู้ การคิด เชิงกลยุทธ์ การคิดทบทวนเกี่ยวกับการคิดของตน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 2) ปัจจัยด้านแรงจูงใจ และอารมณ์ประกอบด้วย แรงจูงใจและอารมณ์ ที่มีต่อการเรียนรู้ แรงจูงใจภายในที่จะเรียนรู้ใน การสร้างสรรค์การคิดระดับสูงและความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน ผลของแรงจูงใจที่มีต่อความ พยายาม 3) ปัจจัยด้านพัฒนาการและสังคม ประกอบด้วย อิทธิพลด้านพัฒนาการที่มีต่อการ เรียนรู้ อิทธิพลทางสังคมต่อการเรียนรู้ 4) ปัจจัย ด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลประกอบด้วย

ความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเรียนรู้ การ เรียนรู้และความหลากหลาย และ มาตรฐานและ การประเมินผล 5) บริบทพื้นที่ชุมชน 6) นโยบาย การศึกษา สอดคล้องกับ (วิจารณ์ พานิช, 2554) การได้รับความร่วมมือจากภาคีพัฒนาจากภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน สถาบันทางสังคม มีความร่วมมือในด้าน การสอนงาน การฝึกอบรม การจัด ประชุม การจัดสัมมนา การจัดแสดงผลงาน การ จัดระบบพี่เลี้ยงถ่ายทอดความรู้ไปยังกลุ่มโรงเรียน ใหม่ ๆ ซึ่งเป็นการสร้างความรู้ใน “การจัดกิจกรรม และกระบวนการจัดการความรู้” กระบวนการ จัดการความรู้ให้ความสำคัญเป็นกิจกรรมระดับ พื้นฐาน (Elemental level) ในปัจจัยการเรียนรู้ คือ “กำหนดความรู้หลักและใช้ความรู้ในการ เรียนรู้” ทั้งนี้คงเนื่องมาจากสถานภาพการจัดการ ความรู้ในการเรียนรู้ของโรงเรียนร่วมพัฒนายังอยู่ใน ระยะแรกเริ่ม (Knowledge Management Initiative) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ได้เริ่มต้นเรียน รู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ ในการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง ซึ่งการดำเนินงานในระยะแรกถูกกำหนดให้กำหนดความรู้หลัก (Knowledge Focus Area หรือ Knowledge Identification) ในด้านการสนับสนุนกิจกรรม การดำเนินงานกลุ่มโรงเรียนอย่างต่อเนื่องจาก เครือข่ายและภาคีในท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลต่อความ สำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียน (สมศักดิ์ นามวงศ์, 2555) การดำเนินการของกลุ่มการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง ได้รับการสนับสนุนจาก ภาครัฐเป็นอย่างดีในด้าน การปรับวิธีการแก้ไขปัญหา อำนวยความสะดวกใน การออก ฎ ระเบียบ ที่ส่งเสริมการบริหารงานของ การจัดการเรียนรู้ผู้เรียนผู้สอนอย่างเป็นระบบ และ ในระดับท้องถิ่นมีการสานต่อจากระดับนโยบาย ไปสู่การปฏิบัติ มีโครงการต่อเนื่องการวิจัยและ พัฒนาต่อยอดยกระดับความรู้ ภายในโรงเรียนมี การร่วมแรง ร่วมใจ กันทำงาน และสถาบันทาง

อุดมศึกษามีกิจกรรมการปลูกฝังค่านิยมของท้องถิ่นในการเรียนรู้ของผู้เรียนการรู้จักคิดและการรู้จักคิดที่เกิดจากตนเอง แรงจูงใจและอารมณ์พัฒนาการและสังคม ความแตกต่างระหว่างบุคคล

ภูมิปัญญาอย่างเป็นรูปธรรม จัดหลักสูตร อีกทั้งท้องถิ่นควรจัดสรรงบประมาณเป็นสวัสดิการให้ปราชญ์ชาวบ้านสร้างการเรียนรู้ใช้โรงเรียนเป็นฐานชุมชน ให้เยาวชนได้เห็นถึงความสำคัญของความรู้ภูมิปัญญาสร้างการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์

1.1 ภาครัฐ หน่วยต้นสังกัดทางการศึกษา ภาคเอกชน ชุมชน สถาบันทางสังคม ควรให้การสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง อาทิ กิจกรรมการบ่มเพาะการเรียนรู้ที่หลากหลาย และกิจกรรมการศึกษาดูงานเพิ่มศักยภาพทั้งระบบโรงเรียน ผู้บริหาร ครู และผู้เรียน

1.2 การจัดการความรู้ของชุมชนควรมีการส่งเสริมการใช้รูปแบบชีวิตการเรียนรู้ที่เน้นแบบพอเพียง ส่งเสริมระบบการเรียนรู้ของโรงเรียนร่วมกับชุมชนสร้างภูมิคุ้มกันของผู้เรียนและเป็นทุนในการดำเนินงานให้มีส่วนร่วมมากกว่า 2 ระบบให้มีความยั่งยืนต่อไป

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายการพัฒนาเชิงระบบโดยเฉพาะ บุคลากรสถานที่และระบบเครือข่ายเพื่อการค้นคว้าสร้างความรู้ให้เกิดการเรียนรู้ ประสานกับสถานศึกษาหรือสถาบันทางวิชาการ องค์กรเอกชน ในการอบรมให้ความรู้ การใช้งานด้านเทคโนโลยีที่จำเป็นและการให้ความสำคัญกับระบบควบคุมคุณภาพการเรียนรู้ทักษะชีวิตมากกว่าเนื้อหาวิชา

1.4 สถานศึกษามีการถ่ายทอดความรู้

1.5 ภาครัฐควรประสานความร่วมมือกับสถาบันเอกชน จัดโครงการให้สร้างฐานการศึกษาบริบทพื้นที่นวัตกรรมเป็นกรณีเร่งด่วนแก่การสร้างการเรียนรู้ที่มีความจำเป็นสำหรับผู้เรียน

1.6 องค์กรพัฒนาเอกชนควรสนับสนุนโครงการไปยังชุมชนร่วมโรงเรียนที่มีความพร้อมพัฒนา ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็ง การรณรงค์อนุรักษ์และฟื้นฟูระบบการเรียนรู้ การส่งเสริมทางเลือก และการส่งเสริมบทบาทและพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ให้มากขึ้น

2. ด้านการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาระบบย่อย (Cluster) ใด ที่ส่งผลต่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง

2.2 ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงแยกเป็นรายโรงเรียน

2.3 ควรมีการศึกษา บทบาทหน้าที่เชิงรุกของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน

เอกสารอ้างอิง

จริญญา จันทรทรวง. (2555). การดำเนินงานการมีส่วนร่วมของสำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2552). การจัดการความรู้: พื้นฐานและการประยุกต์. กรุงเทพฯ: ธรรมกมลการพิมพ์.

- ประดิษฐ์ วงศ์สุวรรณ. (2556). ผลของการใช้วิธีการสอนโดยผสมผสานระหว่างการสอนแบบ “คิดเป็น” องค์การเรียนรู้ศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ วิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- วิจารณ์ พานิช. (2554). การจัดการความรู้ ฉบับนักปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- ศุภชัย ยาวประภา. (2554). นโยบายการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทรวานิช. (2548). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสนีย์ เรืองฤทธิ์ราวี. (2560). เอกสารนำเสนอการพัฒนาการศึกษาในรอบ 1 ปีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 4. แผนกลยุทธ์เพื่อการเรียนรู้
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). แนวทางการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น, 2544 ก.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2559). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2579). กรุงเทพฯ: สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียน พ.ศ. 2560-2562.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564).
- ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง. (2550). วิสาทกิจชุมชนกลไกเศรษฐกิจฐานราก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: เอดิชั่นเพรส.
- สมศักดิ์ นามวงศ์. (2555). รายงานวิจัยเรื่อง ระบบงานแผนเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ.
- อุสา สุทธิสาคร. (2551). การสังเคราะห์สถานการณ์องค์ความรู้การวิจัยโดยประชาชนในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ. คุษณินพนธ์ สาขาสหวิทยาการ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Marquardt, M.J. (2002). *Building the learning organization: Mastering the 5 elements for corporate learning*. California: Davies-Black.
- Meyer, B. & Suriyama, K. (2007). The concept of knowledge in KM: a dimensional model. *Journal of Knowledge Management*, 17-35.
- Mooradian, N. (2005). Tacit knowledge: Philosophic roots and role in KM. *Journal of Knowledge Management*, 104-113.